

**STANDARDY
OCHRONY MAŁOLETNICH
W PRZEDSZKOLU SPECJALNYM NR 164 w POZNANIU**

wydane na podstawie:

ustawy z dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich - art 22b i następne tj. Dz.U. 2023 poz. 1304

Preambuła

Niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich stanowią wyraz troski i zobowiązania naszej instytucji wobec najważniejszego dobra, jakim są dzieci. Przyjęcie niniejszej Standardów to nie tylko obowiązek prawny, ale także świadomy krok w kierunku tworzenia bezpiecznego i wspierającego środowiska dla naszych podopiecznych. Jest ona fundamentem naszej etyki oraz moralnego i prawnego obowiązku zabezpieczenia małoletnich przed wszelkimi formami krzywdy.

Znajomość i praktyczne stosowanie Standardów to moralny i zawodowy obowiązek wszystkich pracowników i współpracowników przedszkola wynikający również z ogólnych przepisów prawa.

**Rozdział 1.
Postanowienia ogólne**

§ 1.

Celem Standardów przyjętych w Przedszkolu Specjalnym nr 164 jest:

1. Uświadomienie wszystkim podmiotom, które uczestniczą w życiu przedszkola, jak istotne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę dzieci przed krzywdzeniem.
2. Określenie zakresów odpowiedzialności poszczególnych osób za bezpieczeństwo dzieci znajdujących się pod opieką przedszkola.
3. Określenie działań edukacyjnych, profilaktycznych i interwencyjnych mających na celu zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa.
4. Określenie a następnie podjęcie odpowiednich działań w przypadku podejrzenia krzywdzenia dzieci lub bezpośredniego zagrożenia ich bezpieczeństwa.

§ 2

1. Wszyscy pracownicy Przedszkola Specjalnego nr 164 kierują się jedną, główną zasadą - zawsze działają dla dobra dziecka i z myślą o jego najlepszym interesie.
2. Wszystkie osoby wchodzące w skład personelu pracującego w Przedszkolu traktują dzieci z szacunkiem i zawsze biorą pod uwagę ich potrzeby.
3. Wszyscy pracownicy, realizując te cele, działają zgodnie z prawem, wewnętrznymi przepisami obowiązującymi w przedszkolu oraz zgodnie z własnymi umiejętnościami i kompetencjami.

§ 3.

Ilekoć w Standardach Ochrony Małoletnich jest mowa o:

1. **Standardach** [SOM] – należy przez to rozumieć Standardy Ochrony Małoletnich przyjęte w Przedszkolu Specjalnym nr 164 w Poznaniu
2. **Przedszkolu** – należy przez to rozumieć w Przedszkole Specjalne nr 164 w Poznaniu
3. **Pracodawcy** – należy przez to rozumieć Przedszkole Specjalne nr 164 w Poznaniu
4. **Dziecko** – należy przez to rozumieć każdą osobę, która nie jest pełnoletnia;
5. **Personel** – wszystkie osoby fizyczne, pełnoletnie, które podejmują działania na rzecz dzieci pozostających pod opieką przedszkola; w tym zatrudnione w przedszkolu, a także wolontariusze, praktykanci, oraz osoby z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne, o współpracy i inne o podobnym charakterze;
6. **Pracownik** – osoba, którą łączy stosunek pracy z przedszkolem;
7. **Nauczycielach** – należy przez to rozumieć także wychowawcę i innego pracownika pedagogicznego szkoły, placówki i placówki doskonalenia nauczycieli;
8. **Wychowawcy** – należy przez to rozumieć nauczyciela, któremu opiece powierzono jeden oddział lub grupę dzieci w przedszkolu (np. grupę odbywającą zajęcia lub grupę przedszkolną);
9. **Rodzicach** – należy przez to rozumieć rodziców, a także prawnych opiekunów dziecka lub osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad dzieckiem;
10. **Dyrektorze** – należy przez to rozumieć dyrektora przedszkola lub osobę go zastępującą; sprawującą nadzór nad realizacją Standardów;
11. **Radzie pedagogicznej** – należy przez to rozumieć organ kolegialny przedszkola w zakresie realizacji jej statutowych zadań dotyczących kształcenia, wychowania i opieki;
12. **Radzie rodziców** – należy przez to rozumieć Radę Rodziców przedszkola;
13. **Krzywdzeniu dzieci** – należy przez to rozumieć każde zamierzone lub niezamierzone działanie, lub zaniechanie działania wobec dziecka przez osoby fizyczne, które narusza jego dobra. Szczególnymi formami krzywdzenia intencjonalnego wymagającymi dodatkowej ochrony dzieci jest przemoc (fizyczna, psychiczna, wykorzystanie seksualne, zaniedbanie);
14. **Zgodzie rodzica** – zgoda co najmniej jednego z rodziców. W przypadku rozpoznania braku porozumienia między rodzicami dzieci wymagana jest zgoda obojga rodziców lub skierowanie sprawy do sądu rodzinnego.
15. **Osoba odpowiedzialna za Standardy** – dyrektor przedszkola lub osoba wyznaczona przez dyrektora koordynująca realizację Standardów;
16. **Osoba odpowiedzialna za Internet** - osoba wyznaczona przez dyrektora sprawująca nadzór i koordynację działań realizacją Standardów w zakresie korzystania z Internetu;
17. **Osoba Godna Zaufania** - osoba wyznaczona przez dyrektora do przyjmowania zgłoszeń w sprawach objętych Standardami bezpośrednio od dzieci, personelu i innych osób oraz nadawanie sprawom dalszego biegu;
18. **Osoba Zaufania** - każda osoba pełnoletnia z personelu przedszkola, której małoletni zgłosił osobiście naruszenie własnych dóbr;
19. **Dane osobowe dziecka** – wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka

Rozdział 2.

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci

§ 4

Obowiązek zapoznania się z czynnikami ryzyka i symptomami krzywdzenia dzieci

1. Pracownicy przedszkola mają wiedzę i w trakcie swojej pracy zwracają uwagę na czynniki mogące zagrażać dzieciom oraz na symptomy, które mogą wskazywać na możliwość krzywdzenia ich.
2. Za czynniki ryzyka rozumie się takie wskaźniki, które mogą zwiększać ryzyko krzywdzenia dziecka opisane w załączniku nr 1 do niniejszej Standardów.
3. Za symptomy krzywdzenia rozumie się takie wskaźniki, które mogą wskazywać na krzywdzenie dziecka określone w załączniku nr 2 do niniejszej Standardów.

§ 5.

1. Rozpoznawanie czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia dzieci

Zrozumienie czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia dzieci i umiejętne ich rozpoznawanie pomagają w:

- 1) zidentyfikowaniu dzieci bardziej narażonych na krzywdzenie,
 - 2) planowaniu działań profilaktycznych (zapobiegawczych) skierowanych do rodzin i samych dzieci,
 - 3) przerwaniu krzywdzenia małoletnich.
2. **Incydent naruszenia dobra dziecka:** sytuacja jednorazowa, w której dochodzi do naruszenia dobra dziecka lub zdarzenie zagrażające jego dobru.
3. **Znaczenie symptomów i czynników ryzyka:**
- 1) Rozpoznanie pojedynczych czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia wymagają reakcji,
 - 2) Rozpoznanie ich nie oznacza jednoznacznego krzywdzenia dziecka nie powinno prowadzić również do automatycznego sformułowania podejrzenia krzywdzenia.
 - 3) Gdy liczba tych czynników i symptomów rośnie lub jeden czynnik lub symptom się nasilają, konieczne jest dokładne obserwowanie dziecka i/lub rodziny w celu możliwie niezwłocznego podjęcia decyzji o sformułowaniu podejrzenia krzywdzenia.
4. **Znaczenie incydentów naruszenia dobra dziecka:**
- 1) rozpoznane pojedyncze incydenty naruszenia bezpieczeństwa dziecka, szczególnie jeśli ma miejsce na terenie przedszkola, wymagają natychmiastowej reakcji;
 - 2) incydenty, jeżeli niosą dalsze skutki dla dobra dziecka mogą być rozpoznane jako symptom krzywdzenia, szczególnie gdy nie uda się zabezpieczyć dobra dziecka i innych małoletnich lub im zapobiec.

§ 6.

Postępowanie profilaktyczne

1. **Reakcja na incydent naruszenia bezpieczeństwa dziecka:**
 - 2) Każdy nauczyciel przy wsparciu personelu podejmuje niezwłoczne działania mające na celu doraźne zabezpieczenie dobra i bezpieczeństwa dziecka i innych małoletnich w toku bieżącej pracy opiekuńczej, wychowawczej i dydaktycznej.
 - 3) **Jeżeli incydent ma dalsze konsekwencje lub skutki, szczególnie gdy nie uda się zabezpieczyć dobra dziecka i innych dzieci w wyniku reakcji, nauczyciel przy wsparciu personelu** podejmuje dalsze działania, o których mówi się w punkcie 2. traktując ten incydent jako symptom krzywdzenia.
2. **Reakcja na rozpoznany czynnik ryzyka, symptom:** Jeżeli nauczyciel lub osoba z personelu rozpoznaje, czynniki ryzyka, symptomy krzywdzenia dziecka, powinien natychmiast zareagować realizując poniższe kroki lub postępując zgodnie z odpowiednią do sytuacji procedurą interwencji określoną w dalszej części Standardów:
 - 1) **Działania doraźne:** Każdy nauczyciel przy wsparciu personelu podejmuje niezwłoczne działania mające na celu zabezpieczenie dobra i bezpieczeństwa dziecka i innych

dzieci w toku bieżącej pracy opiekuńczej, wychowawczej i dydaktycznej oraz wyjaśnienie okoliczności zajścia.

- 2) **Informowanie dyrektora:** Jeśli czynniki ryzyka oraz symptomy są zauważane przez nauczyciela, przez personel lub inną osobę dorosłą, informuje się o tym ustnie oraz pisemnie dyrektora lub **osobę godną zaufania**, którzy podejmuje dalsze działania.
- 3) **Monitorowanie sytuacji:** Pracownicy regularnie sprawdzają sytuację i dobrostan dzieci, u których widoczne są czynniki ryzyka lub symptomy krzywdzenia.
- 4) **Rozmowa profilaktyczna z rodzicami:** Jeśli pracownicy przedszkola zidentyfikują czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia, rozmawiają o tym z rodzicami, przekazując informacje o dostępnym wsparciu, takim jak pomoc psychologiczna czy materialna, i motywują do szukania pomocy, jeżeli zachodzi taka potrzeba.
- 5) **Sformułowanie podejrzenia krzywdzenia:** w przypadku ponownego występowania incydentów naruszenia bezpieczeństwa dziecka lub w sytuacji, gdy liczba czynników ryzyka i symptomów rośnie, możliwie niezwłocznie formułuje się podejrzenie krzywdzenia dziecka zgodnie z procedurami omówionymi w dalszej części Standardów.

Rozdział 3.

Zasady bezpiecznych relacji w Przedszkolu Specjalnym nr 164

§ 7.

1. **Zasada Działania dla Dobra Dziecka:** nadrzędną zasadą, którą wszyscy pracownicy muszą przestrzegać, jest podejmowanie działań z myślą o dobru dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. **Profesjonalna Relacja z Dzieckiem:** Personel zobowiązany jest utrzymywać profesjonalne relacje z małoletnimi mieszczące się w granicach jego powierzonych zadań i pełnionej roli.
3. **Adekwatna Reakcja i Działanie:** Każda reakcja, komunikat lub działanie pracownika wobec dziecka powinny być dostosowane do konkretnej sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe również wobec innych dzieci. W sytuacjach budzących wątpliwości co do przyjętego sposobu postępowania należy sporządzić notatkę służbową.
4. **Szacunek i Uwzględnianie Potrzeb Małoletnich:** Pracownicy traktują dzieci z szacunkiem, biorąc pod uwagę ich godność i rozpoznając ich potrzeby.

§ 8.

Sformułowanie zasad bezpiecznych relacji

1. **Zasady Bezpiecznej Relacji Dorosłych z Dzieckiem:** Zasady bezpiecznej relacji personelu z dziećmi znajdują się w załączniku nr 3 do niniejszej Standardów.
2. **Zasady Bezpiecznej Relacji Między Dziećmi:** Zasady bezpiecznych relacji między dziećmi są opisane w załączniku nr 4 do Standardów.

§ 9.

Pracownicy i dzieci znają i stosują zasady bezpiecznych relacji opisane w załączniku nr 3 i 4 do niniejszej Standardów.

Rozdział 4.

Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników

§ 10. Rekrutacja Pracowników

Rekrutacja pracowników w przedszkoli jest prowadzona zgodnie z obowiązującymi przepisami, takimi jak Karta Nauczyciela, ustawa o pracownikach samorządowych, Kodeks pracy, a także ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

§ 11. Zapewnienie kwalifikacji pracowników

Przedszkole dba o to, aby wszyscy zatrudnieni, w tym osoby na umowę zlecenie, wolontariusze i praktykanci, mieli odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi, byli dla nich bezpieczni, oraz podzielali wartości przedszkola wyrażone w naszych Standardach.

§ 12. Prośba o Referencje

1. Przedszkole może poprosić kandydatów o dostarczenie referencji od poprzednich pracodawców.
2. Kandydat ma prawo nie udzielić takich informacji, a to nie powinno skutkować odmową zatrudnienia z tego powodu.

§ 13. Wymagania Przed Zatrudnieniem Nauczyciela

1. Przed zatrudnieniem NAUCZYCIELA pracodawca wymaga oświadczenia o pełnej zdolności do czynności prawnych, braku postępowania karnego w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przewinienie dyscyplinarne oraz informacji z Krajowego Rejestru Karnego potwierdzającego niekaralność.
2. Nauczyciel nie musi przedstawiać informacji o niekaralności, jeśli jest ponownie zatrudniony w tej samej szkole w ciągu 3 miesięcy od poprzedniego zakończenia stosunku pracy.

§ 14. Zatrudnienie Osób Niebędących Nauczycielami

Przy zatrudnianiu OSÓB NIEBĘDĄCYCH NAUCZYCIELAMI pracodawca wymaga oświadczenia o pełnej zdolności do czynności prawnych, braku postępowania karnego w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przewinienie dyscyplinarne oraz informacji z Krajowego Rejestru Karnego potwierdzającego niekaralność.

§ 15. Przed Zatrudnieniem Pracownika Na Stanowisku Niepedagogicznym

Przed zatrudnieniem PRACOWNIKA NA STANOWISKU NIEPEDAGOGICZNYM pracodawca wymaga oświadczenia o pełnej zdolności do czynności prawnych, a także dodatkowo, w przypadku stanowisk urzędniczych, informacji o niekaralności i prowadzeniu działalności gospodarczej.

§ 16. Sprawdzenie w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym

Przed zatrudnieniem pracownika lub nawiązaniem z osobą innej formy współpracy skutkującej działaniem na terenie przedszkola, dyrektor jest zobowiązany sprawdzić tę osobę w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym [także w rejestrze z dostępem ograniczonym i Rejestrze Państwowej Komisji]. Potrzebne są do tego dane takie jak imię, nazwisko, data urodzenia, pesel, nazwisko rodowe, imię ojca i imię matki.

§ 17. Dodatkowe Wymagania Przed Zatrudnieniem/Nawiązaniem Współpracy

1. Przed zatrudnieniem pracownika oraz nawiązaniem współpracy z inną osobą fizyczną lub prawną na terenie przedszkola pracodawca wymaga:
 - a) dostarczenia informacji z Krajowego Rejestru Karnego;

- b) oświadczenia o państwach zamieszkania innych niż Rzeczpospolita Polska w ciągu ostatnich 20 lat, a także, jeżeli dotyczy, informacji z rejestru karnego z innych państw;
 - c) obywatele innych państw, a także osoby zamieszkujące w innych krajach niż Rzeczpospolita Polska w ciągu ostatnich 20 lat muszą dostarczyć informację z rejestru karnego danego kraju.
2. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas osoba składa pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, handlu ludźmi, znęcania się), w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego (handlu ludźmi, znęcania się) oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
3. W treści oświadczeń składanych pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia składa się oświadczenie składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: "Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia

Rozdział 5.

Procedury interwencji oraz osoby odpowiedzialne – zasady ogólne

§ 18. Podejrzenie krzywdzenia dziecka

1. Podejrzewane krzywdzenie dzieci może przybierać różne formy, mieć skutki o różnym poziomie i obejmować różne sytuacje incydentalne lub powtarzające się w czasie. W Standardach klasyfikujemy podejrzenia krzywdzenia dzieci jako podejrzenia:
 - a) przestępstwa przeciwko dziecku (na przykład wykorzystanie seksualne, nękanie, znęcanie się, pobicie),
 - b) innych form krzywdzenia dziecka, które nie są przestępstwem, takie jak krzyki, kary fizyczne, poniżanie, dyskryminacja, itp.
 - c) zaniedbanie podstawowych potrzeb życiowych dziecka (na przykład związanych z jedzeniem, higieną czy zdrowiem a także potrzeb emocjonalnych).
2. Zatajenie posiadanych informacji o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka jest uznawane za formę krzywdzenia ze strony osoby zatajającej. Za zatajenie rozumie się również brak reakcji na zgłoszenie podjęte bezpośrednio od małoletniego.

§ 19. Podstawowe zasady postępowania

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka interweniuje uwzględniając status osoby sprawczej (w tym: personel, nauczyciel, rodzice, inne osoby dorosłe, inny

małoletni) oraz charakter krzywdzenia (jego powtarzalność, czas trwania oraz ciężar skutków).

2. Nieodłącznym elementem podjętej interwencji jest postępowanie profilaktyczne poprzedzające sformułowanie podejrzenia opisane w § 6.
3. W Przedszkolu Specjalnym nr 164 mamy **Osobę Godną Zaufania**, do której dzieci mogą zgłaszać (werbalnie lub korzystając z komunikacji alternatywnej) naruszenie własnych dóbr (krzywdy) oraz która zbiera informacje o incydentach naruszenia dobra małoletnich, czynnikach ryzyka i symptomach krzywdzenia.
4. Jeśli rodzice zgłosili krzywdzenie, **wychowawca lub Osoba Godna Zaufania** wzywa ich na spotkanie wyjaśniające i sporządza notatkę z tego spotkania.
5. W przedszkolu każda osoba z personelu jest gotowa być dla dziecka **Osobą Zaufania**, czyli przyjąć bezpośrednio od małoletniego zgłoszenie w dogodnej dla niego formie.
6. Małoletni zgłaszający podejrzenie krzywdzenia innego dziecka lub swoje jest obejmowany szczególną ochroną.

§ 20. Postępowanie podstawowe w przypadku podejrzenia krzywdzenia:

1. Osoba z personelu po sformułowaniu podejrzenia krzywdzenia dziecka tworzy NOTATKĘ SŁUŻBOWĄ i przekazuje informację **Osobie Godnej Zaufania**.
2. Osoba z Personelu, który podejmuje informację bezpośrednio od małoletniego o naruszeniu jego dóbr (krzywdzie) staje się Osobą Zaufania.
3. Osoba Zaufania informuje dziecko, że zajmie się jego zgłoszeniem i upewnia się, że sporządzona i przekazywana dalej **notatka służbowa** zawiera wszystkie informacje uzyskane od małoletniego wraz z kontekstem ich uzyskania oraz dodatkowymi wyjaśnieniami.
4. Osoba Godna Zaufania zakłada **kartę interwencji** (Załącznik nr 5 do Standardów).

§ 21. Plan Pomocy dziecku

1. Po wstępnym wyjaśnieniu podejrzenia krzywdzenia **Osoba Godna Zaufania** wzywa rodziców i informuje ich o podejrzeniu krzywdzenia, co stanowi pierwszy krok w tworzeniu **plan pomocy** małoletniemu.
2. Osoba Godna Zaufania tworząc **plan pomocy** współpracuje z osobami zaufania i innymi pracownikami placówki.
3. **Plan pomocy** dziecku obejmuje:
 - a) Działania przedszkola dla zapewnienia bezpieczeństwa dziecku, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia jako pierwszy krok planu.
 - b) Rozpoznanie potrzeb małoletniego w związku z zaistniałą sytuacją,
 - c) Formy wsparcia oferowane dziecku przez przedszkole wraz z osobami mającymi je realizować,
 - d) Propozycje skierowania dziecka do specjalistycznej pomocy, w tym zewnętrznej.
4. Osoba Godna Zaufania wraz z pracownikami współpracującymi monitoruje realizację planu, informując dyrektora i rodziców.

§ 22. Zespół Interwencyjny

1. W przypadkach bardziej skomplikowanych, dotyczących krzywdzenia dziecka, dyrektor powołuje **zespół interwencyjny**, który sporządza **Plan Pomocy** dziecku opisany w § 21.
2. W skład zespołu wchodzi przynajmniej Osoba Godna Zaufania oraz Osoba Zaufania oraz inni pracownicy wskazani przez dyrektora, zgodnie z zaistniałą potrzebą.

3. Zespół bazuje na informacjach Osoby Godnej Zaufania i innych jego członków, sporządzając plan.
4. Jeśli rodzice zgłosili krzywdzenie, zespół wzywa ich na spotkanie wyjaśniające.
5. Zespół może proponować zdiagnozowanie sytuacji w zewnętrznej, bezstronnej instytucji.

§ 23. Brak Potwierdzenia Podejrzenia

Jeśli podejrzenie zostało wykluczone rodzice są informowani o zaistniałej sytuacji na piśmie.

§ 24. Obowiązek natychmiastowego działania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dotkliwego w skutkach

1. Jeśli dziecko jest zagrożone krzywdzeniem dotkliwym w skutkach, w szczególności przemocą z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystaniem seksualnym lub zagrożone jest jego życie, niezwłocznie powinno się wezwać odpowiednie służby (np. policję, pogotowie ratunkowe pod numerem alarmowym 112, 997 lub 998).
2. Pracownik, który pierwszy zauważył zagrożenie, niezwłocznie, w tym z pomocą innych osób z personelu dokonuje poinformowania rodziców dziecka oraz służb i wypełnia KARTĘ INTERWENCJI.
3. Jeśli po wstępnym wyjaśnieniu podejrzewa się popełnienie przestępstwa (również o innym charakterze niż wymienione w ust. 1), dyrektor składa zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa do policji lub prokuratury oraz wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty”.
4. Dokładne informacje wraz z uzasadnieniem wezwania służb oraz zaangażowania instytucji są rejestrowane na **karcie interwencji**.
5. Dalsze postępowanie zależy od kompetentnych instytucji.

§ 25. Dokumentacja i Tajemnica

1. W trakcie i po interwencji Osoba Godna Zaufania lub Zespół Interwencyjny uzupełnia KARTĘ INTERWENCJI (Załącznik nr 5 do Standardów).
2. Wszyscy pracownicy i osoby z informacjami o krzywdzeniu zobowiązani są do zachowania tajemnicy względem osób trzecich (w tym personelu niezaangażowanego w sprawę na żadnym jej etapie).
3. Do kart interwencji oraz dokumentów z tym związanych mają dostęp jedynie upoważnione przez dyrektora osoby wymienione numeratycznie.

Rozdział 6.

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez pracownika Przedszkola Specjalnego nr 164 lub inną osobę dorosłą

§ 26. Podejrzenie Krzywdzenia przez osobę z personelu przedszkola

1. Jeśli pracownik przedszkola podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone (w tym na podstawie zgłoszenia rodziców lub małoletniego), przygotowuje **notatkę służbową**, którą przekazuje **dyrektorowi** za pośrednictwem **Osoby Godnej Zaufania**. Wzór notatki jest w załączniku nr 6 do Standardów.
2. Jeżeli zgłoszenie podejrzenia dotyczy **Osoby Godnej Zaufania** przekazanie informacji, o którym mowa w pkt. 1. kieruje się bezpośrednio do dyrektora.
3. Jeżeli zgłoszenie podejrzenia dotyczy dyrektora przekazanie informacji o którym mowa w pkt. 1. odbywa się w trybie rozpatrywania skarg i wniosków do właściwego organu.

4. Wyjaśnienia w sprawie zgłaszanej prowadzi **Osoba Godna Zaufania** przy wsparciu Osoby Zaufania za wiedzą i zgodą dyrektora lub dyrektor osobiście za wyłączeniem sytuacji opisanej w pkt. 3., gdy jest ono prowadzone przez właściwy organ.

§ 27. Działania w przypadku Krzywdzenia przez osobę z personelu

1. Jeżeli osoba z personelu przedszkola jest podejrzewana o krzywdzenie dziecka lub małoletnich, dyrektor podejmuje samodzielnie lub przy wsparciu Osoby Godnej Zaufania, adekwatne do sytuacji kroki:
 - a) Natychmiast odsuwa osobę z personelu od wykonywania czynności z małoletnimi do czasu wyjaśnienia sprawy.
 - b) Podejmuje czynności wyjaśniające, w tym przynajmniej rozmawia z dzieckiem i innymi z szacunkiem, starając się zrozumieć sytuację.
 - c) Przeprowadza dyscyplinującą rozmowę z osobą z personelu, przedstawiając możliwe konsekwencje łamania Standardów.
 - d) Następnie dyrektor ocenia czy konieczne jest i postępuje adekwatnie z przepisami w zakresie:
 - podjęcia działań dyscyplinarnych wobec pracownika wynikających np. z Karty Nauczyciela lub Kodeksu Pracy.
 - Zgłoszenia, do policji lub prokuratury, jeżeli podejrzenie nosi znamiona uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, korzystając z wzoru w załączniku nr 7.
 - e) Dalsze postępowanie zależy od kompetentnych instytucji i służb.
2. Osoba Godna Zaufania podejmuje, adekwatne do sytuacji kroki:
 - a) Rozmawia z małoletnim i innymi, szanując ich godność.
 - b) Tworzy Plan Pomocy Dziecku samodzielnie lub wspólnie z innymi pracownikami.
 - c) Rozmawia z rodzicami, przedstawiając Plan Pomocy dziecku.
 - d) Współpracuje z rodzicami i innymi nauczycielami w realizacji planu.

§ 28. Działania w przypadku Krzywdzenia Ze Strony Osoby Dorosłej Niebędącej Personalem i Rodzicem

1. Dyrektor ocenia czy zasadne jest sformułowanie podejrzenia popełnienia przestępstwa i gdy ma to miejsce zgłasza je do policji lub prokuratury, korzystając z wzoru w załączniku nr 7.
2. Osoba Godna Zaufania podejmuje, adekwatne do sytuacji kroki:
 - a) Rozmawia z dzieckiem i innymi, szanując ich godność.
 - b) Tworzy Plan Pomocy Dziecku samodzielnie lub wspólnie z innymi pracownikami.
 - c) Rozmawia z rodzicami, przedstawiając Plan Pomocy dziecku.
 - d) Współpracuje z rodzicami i innymi nauczycielami w realizacji planu.

Rozdział 7.

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez rodzica lub osobę najbliższą

§ 32. Podejrzenie Krzywdzenia przez Rodziców

1. Jeśli pracownik przedszkola podejrzewa, że małoletni jest krzywdzony przez rodziców, tworzy Notatkę Służbową którą przekazuje dyrektorowi za pośrednictwem Osoby Godnej Zaufania. Wzór notatki jest w załączniku nr 6 do Standardów.

2. Jeśli zgłoszenie krzywdzenia pochodzi od małoletniego, pracownik przedszkola wysłuchuje go, zapisując notatkę służbową (zał. nr 1) i informując o tym Osobę Godną Zaufania zgodnie z trybem wskazanym w punkcie 1.

§ 33. Działania w przypadku Krzywdzenia Ze Strony osób najbliższych

1. Jeśli rodzice są podejrzani o krzywdzenie dziecka, prowadzi się z nimi czynności profilaktyczne opisane w § 6.
2. Po wyczerpaniu czynności opisanych w § 6 lub w sytuacji, gdy o krzywdzenie jest podejrzewana inna niż rodzic osoba spokrewniona lub najbliższa, tj. po sformułowaniu podejrzenia krzywdzenia, dyrektor samodzielnie lub wspólnie z Osobą Godną Zaufania lub z zespołem interwencyjnym podejmuje, następujące i adekwatne do sytuacji działania:
 - a) Niezwłocznie zabezpiecza dobro dziecka w ramach posiadanych środków i możliwości od wykonywania czynności z małoletnimi do czasu wyjaśnienia sprawy.
 - b) Podejmuje się czynności wyjaśniające, w tym przynajmniej rozmawia z dzieckiem i innym członkiem rodziny niepodejrzewanym o krzywdzenie małoletniego okazując rozmówcom szacunek i starając się zrozumieć sytuację.
 - c) Następnie dyrektor po konsultacji z pracownikami zaangażowanymi w sprawę, ocenia konieczność dalszych działań i postępuje samodzielnie lub z pomocą Osoby Godnej Zaufania, adekwatnie z przepisami prawa, przynajmniej jedną z poniższych ścieżek:
 - Przeprowadza dyscyplinującą rozmowę z rodzicami, przedstawiając możliwe konsekwencje łamania Standardów odnosząc ich współpracę w rozmowie i podejmowaniu działań naprawczych;
 - Zgłasza zaniedbanie lub przemoc ze strony rodziców, które kieruje się do lokalnego ośrodka pomocy społecznej z adnotacją o potrzebie pomocy rodzinie lub poprzez wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty”.
 - Zgłasza wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny szczególnie w sytuacji zagrożenia dobra dziecka.
 - Zgłasza podejrzenie popełnienia przestępstwa do prokuratury lub na policję, szczególnie dopilnowując tego obowiązku w przypadku przestępstw ściganych z urzędu.
3. Dalsze postępowanie zależy od kompetentnych instytucji i służb.

§ 34. Diagnoza Sytuacji i Plan Pomocy dziecku

1. Osoba Godna Zaufania podejmuje, adekwatne do sytuacji kroki:
 - a) Rozmawia z dzieckiem i innymi, szanując ich godność i korzystając z komunikacji alternatywnej, by zapewnić dziecku możliwość wyrażenia swoich myśli.
 - b) Tworzy Plan Pomocy Dziecku samodzielnie lub wspólnie z innymi pracownikami.
 - c) Informuje rodziców oraz opiekunów małoletniego nie będących sprawcami krzywdzenia o działaniach podejmowanych.
 - d) Współpracuje z opiekunami i innymi nauczycielami w realizacji planu.
2. W przypadku jednorazowej przemocy fizycznej lub psychicznej, gdy rodzice nie współpracują, dyrektor składa wniosek do sądu rodzinnego (zał. nr 7).
3. Osoba Godna Zaufania informuje dyrektora o swoich działaniach, monitorując sytuację małoletniego i organizując wsparcie.

Rozdział 8.

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka przez rówieśników

§ 35. Krzywdzenie dziecka przez inne dzieci w PLACÓWCE

1. Jeśli pracownik podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone przez innych małoletnich na terenie przedszkola, przygotowuje NOTATKĘ SŁUŻBOWĄ i przekazuje informację **wychowawcy**. Wzór notatki jest w załączniku nr 6 do Standardów.
2. Jeśli zgłoszenie pochodzi od małoletniego, pracownik przedszkola wysłuchuje go bez obecności innych osób małoletnich, sporządza notatkę służbową (zał. nr 1) i powiadamia **wychowawcę**. Wszelkie działania wyjaśniające prowadzone są w oparciu o komunikację alternatywną.
3. Wychowawca informuje **Osobę Godną Zaufania**, a w ich obecności przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z osobą poszkodowaną i dziećmi podejrzanymi o krzywdzenie rówieśnika. Rozmowa wyjaśniająca odbywa się w bezpiecznym dla dzieci otoczeniu i opiera się zarówno o komunikację słowną, jak i alternatywną.
4. Osoba godna zaufania wraz z wychowawcą opracowuje PLAN POMOCY MAŁOLETNIEMU, oddzielnie dla sprawcy/ów i poszkodowanego.
5. Wychowawca monitoruje sytuację małoletniego we współpracy z osobą godną zaufania i rodzicami/opiekunami.

§ 36. Rozmowy w Sprawie Krzywdzenia w PLACÓWCE

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez innych małoletnich na terenie przedszkola (np. na zajęciach, podczas zabawy swobodnej, czy kierowanej), należy przeprowadzić osobno rozmowę wyjaśniającą z dzieckiem podejrzanym i jego rodzicami, a także rozmowę z dzieckiem krzywdzonym i jego rodzicami. Ustalenia są spisywane na KARCIE INTERWENCJI (zał. nr 5). Oddzielne karty są dla małoletniego krzywdzącego i krzywdzonego.
2. W trakcie rozmów należy upewnić się, że dziecko podejrzewane o krzywdzenie samo nie jest krzywdzone przez inne osoby. W przypadku potwierdzenia, należy zastosować odpowiednie procedury zawarte w **Standardach**.
3. Rozmowa wspólna może odbyć się jako jeden z punktów **Planów pomocy dzieciom** po zaakceptowaniu takiego rozwiązania przez wszystkie zainteresowane strony.

§ 37. Jednorazowa krzywda spowodowana przez dziecko w przedszkolu

1. Jeśli dziecko doświadcza jednorazowej i jednocześnie dotkliwej krzywdy, w szczególności o charakterze przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej, dyrektor składa wniosek do sądu rodzinnego o wszczęcie postępowania w sprawie o demoralizację (w przypadku, gdy sprawcą jest małoletni w wieku co najmniej 10 lat).
2. W przypadku sytuacji jednorazowej krzywdy, w tym dotkliwej, gdy sprawcą jest osoba poniżej 10 roku życia stosuje się postępowanie wskazane w **§ 6. Traktując ten incydent jako symptom krzywdzenia małoletniego sprawcy**.

§ 38. Plan Pomocy

1. We współpracy z rodzicami dziecka opracowuje się PLAN Pomocy.
2. W planie pomocy dla dziecka podejrzanego należy uwzględnić działania nakierowane na zmianę jego niepożądanych i problemowych zachowań.

§ 39. Krzywdzenie poza przedszkolem.

1. Jeśli małoletni krzywdzący nie uczęszcza do przedszkola, również, gdy krzywda nastąpiła poza terenem placówki, organizuje się rozmowy z małoletnim krzywdzonym, ewentualnymi innymi świadkami i rodzicami małoletniego krzywdzonego informując o dostępnych formach wsparcia.
2. W uzasadnionych przypadkach dyrektor podejmuje dalsze kroki prawne opisane w **Standardach**.

§ 40. Małoletni podejrzany o Przestępstwo

1. Jeśli małoletni podejrzany o krzywdzenie ma 13-17 lat i jego zachowanie jest czynem karalnym, należy poinformować sąd rodzinny o możliwości popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

§ 41. Małoletni podejrzane o Przestępstwo po 17 roku życia

1. Jeśli małoletni podejrzany o krzywdzenie ma powyżej 17 lat i jego zachowanie stanowi przestępstwo, należy poinformować miejscową jednostkę prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa przez nieletniego.

Rozdział 9.

Zasady ochrony wizerunku dzieci

§ 42. Ochrona Danych Osobowych małoletnich w Placówce

1. Przedszkole dba o to, aby chronić dane osobowe dzieci zgodnie z prawem. W kwestiach związanych z wizerunkiem małoletniego, przedszkole postępuje odpowiedzialnie i ostrożnie, dbając o to, jak są utrwalane, przetwarzane, używane i publikowane zdjęcia dzieci.
2. Szanując prawo dziecka do prywatności i ochrony swoich rzeczy osobistych, przedszkole gwarantuje ochronę wizerunku każdego dziecka.
3. Zasady dotyczące ochrony wizerunku dziecka w Placówce są szczegółowo opisane w Załączniku nr 9 do niniejszej Standardów.

Rozdział 10.

Zasady dostępu dzieci do Internetu oraz ochrony przed szkodliwymi treściami

§ 46. Bezpieczeństwo dzieci w Internecie

1. Przedszkole, dostarczając dzieciom dostęp do Internetu, musi podjąć środki ostrożności, aby zabezpieczyć je przed treściami, które mogą być szkodliwe dla ich właściwego rozwoju. Przedszkole jest odpowiedzialne za monitorowanie sieci w celu identyfikacji potencjalnych nadużyć, a także za korzystanie z oprogramowania zabezpieczającego zgodnego z obowiązującymi standardami bezpieczeństwa.

§ 47. Dostęp dzieci do Internetu w Placówce

1. Dzieci mają dostęp do Internetu:
 - a) podczas zajęć - pod nadzorem nauczyciela;
 - b) tylko na dedykowanych komputerach i urządzeniach multimedialnych (np. monitor) na terenie przedszkola (dostęp otwarty) i zawsze pod nadzorem nauczyciela;
 - c) poprzez sieć wifi przedszkola - po wprowadzeniu hasła przez dorosłego.

§ 48. Zasady Bezpiecznego Korzystania z Internetu

1. W przypadku dostępu pod nadzorem nauczyciela, ten jest zobowiązany informować dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu.
2. Pracownik przedszkola czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas zajęć edukacyjnych, czy zabawy kierowanej

§ 49. Bezpieczeństwo Sieci Komputerowej

1. Dyrektor jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo sieci komputerowej w przedszkolu.
2. Dyrektor organizuje z pomocą pracowników regularne zajęcia w przyjętej formie, dla dzieci, dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu, o ile to możliwe.

§ 50. Dostęp do Materiałów Edukacyjnych

1. Przedszkole zapewnia stały dostęp do edukacyjnych materiałów dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przy komputerach i monitorze/tablicy multimedialnej z dostępem otwartym.

§ 51. Zabezpieczanie Sieci Internetowej

1. Osoba odpowiedzialna za Internet dba o zabezpieczenie sieci przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalowanie i aktualizowanie stosownego oprogramowania.
2. Oprogramowanie jest aktualizowane przynajmniej raz w miesiącu.
3. Osoba odpowiedzialna sprawdza, czy na komputerach z dostępem otwartym nie znajdują się niebezpieczne treści przynajmniej raz w miesiącu.

§ 52. Reakcja na Niebezpieczne Treści

1. W przypadku wykrycia niebezpiecznych treści, osoba odpowiedzialna informuje Dyrektora, który organizuje rozmowę małoletniego z Osobą Godną Zaufania informując o tym jednocześnie rodziców.
2. Osoba Godna Zaufania rozmawia z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w Internecie.
3. Jeżeli podczas rozmowy ujawni się, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje się działania opisane w Standardach.

Rozdział 11.

Monitoring stosowania Standardów

§ 53. Odpowiedzialność za Standardy Ochrony Małoletnich:

1. Dyrektor jako organ zarządzający jest odpowiedzialny przynajmniej za:
 - a) Wdrażanie standardów, w tym określenie sposobu w jaki to ma być realizowane.
 - b) Nadzór nad wdrażaniem i realizowaniem standardów.
2. **Osoba odpowiedzialna za Standardy, wyznaczona przez dyrektora, która:**
 - a) Odpowiada za przygotowanie pracowników do przestrzegania Standardów poprzez organizację wewnętrznych szkoleń, w których pracownicy uczestniczą i potwierdzają swój udział; w tym dla nowych pracowników.
 - b) Monitorowanie realizacji Standardów; w tym ewentualne badania ankietowe lub inne formy zbierania danych (minimum raz na 12 miesięcy wśród pracowników, rodziców i małoletnich JSO).

- c) Odpowiada za przygotowanie sprawozdanie z monitoringu obejmującego przebieg realizacji działań wypisanych w a) i b).
3. **Osoba Godna Zaufania** odpowiada za monitorowanie spraw zgłoszonych i podejmowanych w ich ramach reakcji oraz działań, w tym poprzez **Prowadzenie Rejestru Zgłoszeń na podstawie Kart Interwencji**.
 4. Cała społeczność przedszkola jest odpowiedzialna za przestrzeganie standardów oraz ewentualne proponowanie zmian do nich.

§ 54. Konsultacje w Ramach Monitoringu

1. W trakcie monitoringu standardów ochrony małoletnich dyrektor, **Osoba Odpowiedzialna Za standardy oraz Osoba Godna Zaufania** konsultują się z rodzicami i dziećmi podczas spotkań.
2. Zmiany w standardach wprowadza dyrektor po dalszych konsultacjach z wszystkimi organami przedszkola informując o nich pracowników, małoletnich i rodziców.

Rozdział 12.

Przepisy końcowe

§ 55. Wprowadzenie Standardów

1. Standardy zaczyna obowiązywać od 15.08.2024
2. Informacja o standardach i ich obowiązywaniu jest upowszechniana w przedszkolu w sposób dostępny dla personelu, dzieci i ich rodziców, poprzez określone kanały komunikacji :
 - wywieszenie na tablicy ogłoszeń dla pracowników,
 - przesłanie tekstu drogą elektroniczną (na pocztę e-mail pracowników i do rodziców)
 - poprzez umieszczenie na stronie internetowej oraz na ogólnodostępnej tablicy ogłoszeń w formie skróconej, dostosowanej dla dzieci.
3. Zasady zawarte w Standardach obowiązują wszystkich pracowników przedszkola, włącznie z wolontariuszami, stażystami, praktykantami i innymi osobami, które mają kontakt z dziećmi w przedszkolu, a swoje zrozumienie treści potwierdzają własnoręcznym podpisem na właściwym oświadczeniu dostępnym u dyrektora.
4. Każdy pracownik jest zobowiązany przeczytać Standard i ich przestrzegać co potwierdzone jest pisemnym oświadczeniem.
5. Każdy członek personelu musi wyrazić w formie oświadczenia gotowość do bycia Osobą Zaufania i podjęcia odpowiednich działań w przypadku pobrania zgłoszenia krzywdzenia bezpośrednio od małoletniego.

Załącznik nr 1

CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA DZIECI

Za czynniki ryzyka rozumie się takie wskaźniki (sytuacje, wydarzenia, cechy podmiotowe dziecka, innych osób lub środowiska oraz inne zjawiska), które identyfikuje się jako zwiększające ryzyko krzywdzenia dziecka.

Choć małoletni nigdy nie jest winny doświadczanej krzywdy, uznaje się, że niektóre jego cechy, związane np. ze stanem zdrowia, poziomem rozwoju, funkcjonowaniem czy pozycją w rodzinie, mogą narażać je na doświadczanie krzywdzenia w relacji z innymi (rodziną, rówieśnikami, innymi dorosłymi) lub zwiększać ryzyko doznania takiej krzywdy.

Wiele z czynników ryzyka krzywdzenia związane jest z osobami najbliższymi. Przy identyfikacji ryzyka warto się powstrzymywać od oceny moralnej i przypisywania odpowiedzialności rodzicom. Zdecydowana większość dorosłych, którzy mają pod opieką swoje dzieci jest świadoma problemów i robi co w ich mocy by ochronić dzieci przed ich skutkami.

Czynniki ryzyka występujące w sytuacji dziecka powinny wskazywać nam, że warto zwrócić na niego szczególną i stałą uwagę. Warto monitorować w sposób stały jego funkcjonowanie pod kątem jego dobrostanu i czy nie jest ono zakłócanie przez krzywdzenie.

Wyodrębnić można co najmniej **trzy ważne grupy czynników ryzyka**, które mogą wskazywać na ryzyko pojawienia się krzywdzenia. Lista tych czynników nie jest pełna i nie wyczerpuje czynników ryzyka wszystkimi formami krzywdzenia.

Przy opracowywaniu listy czynników ryzyka krzywdzenia warto korzystać ze źródeł zweryfikowanych - profesjonalnych, pochodzących od zaufanych instytucji i sprawdzonych.

I. CZYNNIKI ZWIĄZANE Z MAŁOLETNIM

Czynniki ryzyka	Opis
• przedwczesny poród, • poród bez pomocy medycznej, • niska waga urodzeniowa, • poród z ciąży bliźniaczej lub mnogiej, • krótkie przerwy pomiędzy kolejnymi porodami	Początek życia dziecka, okoliczności jego narodzin, takie jak: przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, narodziny z ciąży mnogiej oraz krótka przerwa pomiędzy kolejnymi porodami, mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia. Wszystkie te sytuacje stanowią ogromne obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców i wpływają na dalszy rozwój dziecka.
• długotrwały płacz	Nadmierna płaczliwość dziecka z kolei budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec dziecka czy jego odrzucenie.
• wiek małoletniego	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być także określony wiek dziecka. W rozwoju dziecka występują tzw. okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są

	bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Dzieci w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań dorosłych, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznawania przez nie krzywdy fizycznej i psychicznej jest większe. Badania wskazują także, że w okresie od osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania małe dzieci jest bardziej narażony na ryzyko wykorzystywania seksualnego.
• przewlekłe choroby, • niepełnosprawność intelektualna, • niepełnosprawność ruchowa	Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna dziecka, połączona często z zaburzeniami w zakresie rozwoju mowy czynnej (zarówno w zakresie rozumienia, jak i komunikowania się) mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia krzywdzenia fizycznego oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia dziecka powodując jego większą zależność od innych. Bez odpowiedniego wsparcia dziecko i jego rodzina są istotnie bardziej narażeni na wystąpienie trudnych sytuacji i frustracji. Mechanizmy te mogą prowadzić do krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia dziecka, biernego zaniedbywania lub nawet czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby dziecka może dojść również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania dziecku wymagań, jakim nie jest ono w stanie sprostać.
• choroby psychiczne	Kolejnym czynnikiem ryzyka są choroby psychiczne dziecka. Wystąpienie u dziecka zaburzeń psychicznych wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy – zarówno fizycznej, jak i słownej.

II. CZYNNIKI RODZINNE, (czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków).

Czynniki ryzyka	Opis
• Nieobecność rodziców.	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka wiąże się z jego opuszczeniem przez jedno lub oboje rodziców. Nieobecność rodziców – fizyczna bądź psychiczna – jest czynnikiem ryzyka krzywdzenia małoletnich, bez względu na ich wiek. Czynniki te zwiększa prawdopodobieństwo zaniedbania fizycznego i emocjonalnego. Konsekwencją tego jest szukanie przez dzieci bliskości i akceptacji u osób obcych, które także mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia.

• Autorytarny styl rodzicielstwa • doświadczanie przez rodzica przemocy w dzieciństwie, • kondycja psychiczna rodziców.	Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy wobec dziecka związane jest także z tzw. autorytarnym stylem rodzicielstwa, który wynika m.in. z historii życia rodzica, cech jego osobowości oraz kondycji psychicznej. Doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie lub bycie jej świadkiem oraz brak odczuwania bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają prawdopodobieństwo powielania podobnych zachowań wobec dzieci i wejście w rolę sprawcy.
• Uzależnienia, • inne zaburzenia psychiczne rodzica, • konflikty, • kryzysy.	Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica są przyczyną większego ryzyka doświadczenia przez dzieci krzywdzenia. Agresji lub innym formom krzywdzenia w rodzinie sprzyjają też konflikty i kryzysy.
• Samotne rodzicielstwo, • obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie.	Do czynników ryzyka krzywdzenia zaliczane jest także samotne rodzicielstwo, będące dla wielu osób sporym wyzwaniem. Ograniczona ilość czasu, który rodzic może poświęcić dziecku, jest przyczyną trudności w budowaniu z nim bliskiej relacji. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna: brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z dzieckiem osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub nieprawidłowych relacji.
• Rodzina zastępcza, • rodzina adopcyjna.	Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność dziecka w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący małoletniego pod swoją opiekę bywają niegotowi do tego, aby radzić sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej dziecka. Odrzucenie, skrajna przemoc, których małoletni mógł doświadczyć, wpływają na jego zachowanie oraz funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Porzucone dzieci postrzegają siebie jako niegodne miłości, mało ważne i zasługujące na karę. Swoim zachowaniem często prowokują do odrzucenia czy ukarania, by utwierdzić się w przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy dziecka i dezorganizują jego zachowanie, względem którego rodzice są bezradni.

III. CZYNNIKI ZWIĄZANE ZE ŚRODOWISKIEM SPOŁECZNYM:

Czynniki ryzyka	Opis
• izolacja społeczna.	Do tej grupy zalicza się głównie izolację społeczną, rozumianą jako ubogie kontakty dziecka i jego rodziny z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie na relacje pozarodzinne. Sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także większej kontroli sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.

• ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny.	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka niosą też: ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe czy skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i małoletniemu.
• przemoc i patologia.	Czynnikami ryzyka krzywdzenia dzieci są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.

SYMPTOMY KRZYWDZENIA DZIECKA

Za symptomy krzywdzenia rozumie się takie wskaźniki (przede wszystkim stany, ale również sytuacje, wydarzenia, cechy podmiotowe dziecka, innych osób lub środowiska), które identyfikuje się jako możliwe oznaki lub skutki krzywdzenia.

Choć niektóre oznaki lub skutki mogą się wydawać jednoznacznym następstwem krzywdzenia, nie zawsze tak być musi. Pewnym jest, że poważne i silnie wskazujące na krzywdzenie symptomy powinny być niezwłocznie wyjaśniane (przede wszystkim co do kontekstu ich pojawienia się).

Rozważenie możliwości krzywdzenia oznacza, że krzywdzenie stanowi jedno z możliwych wyjaśnień niepokojących. W takiej sytuacji konieczna jest dalsza ocena sytuacji - należy w miarę możliwości wykluczyć inne wyjaśnienia danego symptomu.

Pełna i jasna lista symptomów nie została zdefiniowana w literaturze. Zdarza się, że pewne zachowania dziecka są po prostu normą na etapie jego rozwoju. Niemniej jednak czujność nauczycieli, pracowników oświaty jest konieczna. Zmiany w zachowaniu dziecka, w zależności od jego nagłości i czasu trwania mogą być raptowne, albo dźiać się pomału, sukcesywnie z dnia na dzień, co będzie mieć miejsce w przypadku przedłużającej się sytuacji krzywdzenia. Dlatego baczna obserwacja dziecka i bycie wrażliwym na przeżywane przez niego emocje oraz zainteresowaniem przyczynami zmiany jego zachowania, będzie kluczowe w subiektywnej ocenie konieczności udzielenia pomocy dziecku.

Symptomy krzywdzenia dzieci można podzielić na kilka kategorii, np.:

Symptomy fizyczne:

- siniaki na ciele dziecka (przede wszystkim na plecach, ramionach i udach) – świeże i w późnej fazie gojenia, duże otarcia naskórka,
- specyficzne ślady na skórze przypominające blizny po ospie, a będące pozostałościami po parzeniu dziecka papierosem,
- oderwane małżowiny uszne, tzw. uszy zapaśnika (zniekształcone małżowiny od uderzania dziecka w uszy), pozbawione włosów miejsca na głowie, złamana przegroda nosowa, złamania palców dłoni, wszelkie wielokrotne złamania kości, wylewy krwawe do gałek ocznych
- oparzenia na skórze wynikające z zaniedbań higienicznych, niezaopatrzone rany, ślady ugryzień przez człowieka, ślady duszenia, krępowania
- oparzenia rękawiczkowo-skarpetkowe oraz zlokalizowane na pośladkach i w dolnej części pleców,
- zaburzenia psychosomatyczne, bóle wędrujące,
- przemęczenie,
- problemy z trawieniem,
- blizny po samookaleczeniu.

Symptomy w sferze emocjonalnej:

- trudności w rozumieniu i wyrażaniu emocji przez dziecko
- negatywny obraz siebie,
- negatywne myśli na temat siebie i innych,
- przygnębienie,
- strachliwość i agresja, gniew,
- problemy z samoregulacją emocji,
- oszołomienie, otępienie, brak poczucia bezpieczeństwa,
- smutek, apatia,
- stany lękowe,
- stany depresyjne.

Symptomy w sferze poznawczej:

- trudności w nauce – pojawiające się nagle,
- problemy z koncentracją, pamięcią,
- problemy z logicznym myśleniem,
- problemy z rozwiązywaniem problemów,
- trudności w ukończeniu zadanej pracy,
- nieprzygotowanie do zajęć czego efektem są gorsze wyniki w nauce.

Symptomy w sferze behawioralnej:

- problemy z subordynacją oraz podporządkowaniem wobec obowiązujących reguł – obrażenie się, negatywne interakcje z rówieśnikami oraz z nauczycielami,
- dziwne reakcje na chęć niesienia pomocy, nieufność,
- wycofanie,
- ogólna nieufność wobec ludzi,
- zachowania buntownicze i agresywne,
- problemy z komunikacją,
- sięganie po substancje psychoaktywne.

Objawy molestowania seksualnego:

- chroniczny ból,
- zaburzenia układu pokarmowego,
- migreny lub inne częste bóle głowy,
- komplikacje ginekologiczne,
- otarcia na wewnętrznej stronie ud,
- szok, lęk,
- niepokój,
- zagubienie,
- wyparcie traumatycznych przeżyć,
- wycofanie,
- poczucie wstydu,
- obwinianie się,
- nerwica lub ogólna nieufność wobec ludzi.

Objawy zaniedbania:

- niedostateczna higiena: widoczny brud, nieładny zapach ciała, nieleczone odparzenia pieluszkowe lub pasożyty, kołtuny we włosach
- brak odpowiedniej opieki medycznej: nieleczenie chorego dziecka, przyprowadzanie do placówki dziecka z objawami choroby, zaniedbywanie szczepień, brak potrzebnych okularów, aparatów słuchowych, ortez itp.
- niewystarczający lub nieodpowiedni ubiór dziecka: brudne lub zniszczone ubrania, rzeczy nieodpowiednie do warunków pogodowych,
- apatia i zmęczenie dziecka,
- prośby o jedzenie, widoczna niedowaga,
- zaniedbywanie edukacji: nieregularne przyprowadzanie dziecka do przedszkola, brak potrzebnych pomocy i materiałów do pracy, unikanie przez rodziców kontaktu z nauczycielami

Ważne jest, aby nauczyciele i wszyscy pracownicy przedszkola byli wrażliwi na zmiany w zachowaniu dzieci, obserwowali je uważnie i rejestrowali niepokojące ich symptomy mogące świadczyć o krzywdzeniu małoletnich.

Załącznik nr 3

ZASADY BEZPIECZNEJ RELACJI PERSONELU Z MAŁOLETNIM

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel jest działanie dla dobra małoletniego i w jego najlepszym interesie. Personel traktuje małoletniego z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie krzywdzenia wobec małoletnich w jakiegokolwiek formie. Personel realizując te cele działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji. Zasady bezpiecznych relacji personelu z małoletnimi obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy.

Znajomość i zaakceptowanie zasad są potwierdzone podpisaniem oświadczenia.

Relacje personelu z dziećmi

Jesteś zobowiązany/a do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy Twoja reakcja, komunikat bądź działanie wobec małoletniego są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych małoletnich.

Działaj w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji Twojego zachowania.

Zachowania POZYTYWNE

1. W komunikacji z małoletnim zachowuj cierpliwości i szacunek. Pamiętaj, by wziąć i korzystać w komunikacji z dzieckiem z jego indywidualnego narzędzia komunikacyjnego, a jeśli go nie posiada korzystaj ze swojej wiedzy i doświadczenia.
2. Słuchaj uważnie małoletniego i udzielaj mu odpowiedzi adekwatnych do wieku i sytuacji. By ułatwić zrozumienie kierowanych komunikatów, korzystaj w komunikacji z alternatywnych sposobów komunikowania się.
3. W komunikacji z małoletnim staraj się, by Twoja twarz była na poziomie twarzy małoletniego
4. Zapewnij dzieci, że jeżeli czują się niekomfortowo z jakimś zachowaniem, sytuacją czy słowami mogą o tym powiedzieć Tobie lub wskazanej osobie (zgodnie z wew. Procedurami) i mogą oczekiwać reakcji/pomocy.
5. Doceniaj i szanuj wkład małoletnich w podejmowanie działań i traktuj je równo (bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd).
6. Nie faworyzuj, a przynajmniej unikaj faworyzowania.
7. Szanuj prawo dziecka do prywatności, a jeżeli musisz odstąpić od tej zasady wyjaśnij to (np. aby chronić małoletniego odstępujesz od zasady poufności).
8. Podejmując decyzje dotyczące małoletniego poinformuj go o tym i staraj się brać pod uwagę jego oczekiwania.

9. Unikaj zbędnego ryzyka w pracy z dzieckiem – sprawdzaj czy sprzęt i otoczenie jest bezpieczne.
10. Zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań wobec małoletnich.
11. Zachowaj szczególną ostrożność wobec małoletnich, którzy doświadczyli nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że małoletni będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc małoletniemu zrozumieć znaczenie osobistych granic.
12. Pamiętaj, że w sytuacjach, które tego wymagają należy podejmować bezpieczny kontakt fizyczny z małoletnim

Istnieją sytuacje, w których fizyczny kontakt z małoletnim jest stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby małoletniego w danym momencie, uwzględnia wiek małoletniego, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję małoletniego, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małoletniego lub osoby trzecie.

Zatem można w zależności o wieku, sytuacji, innych czynników wykonywać czynności pielęgnacyjne, higieniczne, pomagania małoletniemu w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety, powstrzymanie małoletniego od zrobienia sobie lub innym krzywdy. Brak pomocy małoletniemu, który nie może poradzić sobie sam np. z czynnością higieniczną może stanowić naruszenie jego godności.

Kontakt fizyczny z małoletnim nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.

Zachowania NEGATYWNE

1. Nie wolno Ci zawstydyć, upokarzać, lekceważyć i obrażać małoletniego. Dotyczy to m.in.:
 - komentowania wyglądu,
 - stanu zdrowia,
 - umiejętności dziecka,
 - preferencji żywieniowych,
 - żartowania z dziecka,
 - oceniania wkładu włożonego w zadanie, czy każdą inną aktywność dziecka w sposób, który może wskazywać na pejoratywny wydźwięk wypowiedzi.
2. Nie wolno Ci krzyczeć na małoletniego w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa jego lub innych małoletnich np. w sytuacji uchronienia małoletniego przed bezpośrednim zagrożeniem życia i zdrowia.
3. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać, ciągnąć ani w inny sposób naruszać nietykalności fizycznej małoletniego.
4. Nie wolno, w ramach odczuwania konsekwencji zachowania nieodpowiedniego, wyprowadzać małoletniego do innej sali, korzystać z argumentów związanych ze

straszeniem inną osobą (np. zaraz zadzwonię do mamy, pójdziesz do dyrekcji/innej pani).

5. Nie wolno Ci nawiązywać z małoletnim jakichkolwiek relacji romantycznych, intymnych lub seksualnych (seksualne/nawiązujące do seksu żarty, komentarze, gesty, udostępnianie treści erotycznych lub pornograficznych, bez względu na formę). Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie małoletnim przez pracownika lub pracownikiem przez małoletniego, muszą być zgłaszane dyrekcji. Jeśli jesteś ich świadkiem reaguj, ale w taki sposób, by zachować godność osób zainteresowanych.
6. Nie wolno Ci utrzymywać wizerunek małoletniego dla potrzeb prywatnych (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie). Wszystkie zrobione telefonem prywatnym zdjęcia muszą dotyczyć działalności statutowej przedszkola i zostać usunięte z telefonu w przeciągu 48h od momentu ich zrobienia. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków małoletniego, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/przedstawicieli ustawowych. Nie dotyczy to zdjęć dokumentujących dane wydarzenie, gdy wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół większej całości takiej jak zgromadzenie, impreza itd. [zgodnie z art. 81ust 2 pkt 2 ustawy Prawo autorskie].
7. Nie wolno Ci zapraszać małoletnich do swojego prywatnego domu/mieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z małoletnimi poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym dyrekcję, a rodzice i małoletni muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
8. Nie wolno Ci kontaktować się z małoletnimi przez prywatne kanały komunikacji i media (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych). Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z małoletnimi i ich rodzicami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, dziennik elektroniczny, telefon służbowy).
9. Nie wolno Ci proponować małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w ich obecności lub stwarzać okazji do możliwości zaobserwowania ich używania.
10. Jeżeli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych lub małoletnich, zawsze poinformuj o tym dyrektora lub postąp zgodnie z procedurą interwencji opisaną w STANDARDACH.
11. Jeżeli utrzymujesz relacje towarzyskie lub rodzinne z rodzicami małoletniego (jeśli małoletni i rodzice są osobami bliskimi wobec pracownika) masz obowiązek zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych małoletni, ich rodziców oraz opiekunów.
12. Nie wolno Ci przyjmować pieniędzy ani prezentów od małoletnich, ani ich rodziców. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków przyjętych tradycyjnie przy tego typu okolicznościach.
13. Nie wolno Ci wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec małoletniego lub jego rodziców. Nie wolno Ci zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych.
14. Nie podejmuj innego niż niezbędny kontakt fizyczny z małoletnim.
 1. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z małoletnim może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby małoletniego w danym momencie, uwzględnia wiek małoletniego, etap

rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję małego, pytając go o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małego lub osoby trzecie.

2. Zatem można w zależności o wieku, sytuacji, innych czynników wykonywać czynności pielęgnacyjne, higieniczne, pomagania małemu w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety, powstrzymanie małego od zrobienia sobie lub innym krzywdy. Brak pomocy małemu, które nie może poradzić sobie samo np. z czynnością higieniczną może stanowić naruszenie jego godności.
Zakres i charakter udzielanej pomocy dziecku uwzględniony jest w indywidualnej dokumentacji dziecka (IPET i WOPFU).
3. Wszelkie podejmowane na rzecz małego działania muszą opierać się o zasadę poszanowania godności, a w przypadku czynności higieniczno-opiekuńczych, intymności dziecka.
Zasady związane ze spożywaniem posiłków, karmieniem są szczegółowo uregulowane w procedurze spożywania posiłków, która obowiązuje w przedszkolu (załącznik nr 12).
4. Kontakt fizyczny z małym nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.
15. Nie wolno Ci ujawniać informacji wrażliwych dotyczących małego wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych małych. Obejmuje to wizerunek małego, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.
16. Nie wolno Ci zachowywać się w obecności małych w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec małego relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
17. Nigdy nie dotykaj małego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
18. Nie wolno Ci angażować się w takie aktywności jak łaskotanie (bez zgody dziecka-sygnały werbalne bądź mimiczne), udawane walki z małymi czy brutalne zabawy fizyczne.
19. Podczas wyjazdów i wycieczek za zgodą rodziców dopuszczalne jest spanie z małym w jednym pokoju. Niedopuszczalne jest spanie z małym w jednym łóżku.
20. Jeżeli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych lub małych, zawsze poinformuj o tym dyrektora lub postępuj zgodnie z procedurą interwencji opisaną w Standardach (PROCEDURACH WEWNĘTRZNYCH).

BEZPIECZEŃSTWO ONLINE

1. Bądź świadom cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania Twojej prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale także Twoich własnych działań w Internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, obserwowania określonych osób/stron w mediach

społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzystasz. Jeśli Twój profil jest publicznie dostępny, małoletni i ich rodzice/opiekunowie będą mieć wgląd w Twoją cyfrową aktywność.

2. Nie wolno Ci nawiązywać kontaktów z uczniami i uczennicami poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
3. W trakcie aktywności w przedszkolu osobiste urządzenia elektroniczne powinny być wyłączone lub wyciszone, a funkcjonalność bluetooth włączona na terenie instytucji w zakresie niezbędnym do realizacji podstawy programowej.
4. Pamiętaj, by przed włączeniem jakichkolwiek nagrań, projekcji z kanału np. YouTube wyciszyć fonię, zminimalizować ekran, by nie narażać małoletnich na nieprzewidzianą treść wyświetlanych reklam.
5. Jeśli korzystasz z nieznanых nagrań w sieci jesteś zobligowana/y do wcześniejszego przesłuchania nagrań, by nie narażać małoletnich na odsłuchanie, zobaczenie treści, które nie są przeznaczone dla nich lub mogą wywołać niepożądane reakcje np. lęk.

Załącznik nr 4

ZASADY BEZPIECZNEJ RELACJI POMIĘDZY DZIEĆMI

Podstawowe zasady.

W naszym przedszkolu nie ma zgody na przemoc!

Ani fizyczną, ani seksualną, ani psychiczną, ani słowną ani cyberprzemoc!

Każdy z nas rozumie, że różnimy się od siebie.

Zachowania POZYTYWNE

1. W komunikacji z kolegami/koleżankami zachowuj szacunek, nie przerywaj innym, gdy się wypowiadają. Stosuj komunikację alternatywną i wspomagającą- samodzielnie lub z pomocą dorosłego.
2. Słuchaj innych, gdy mówią.
3. Pamiętaj, że każdy ma prawo do wyrażania swojego zdania, myśli i przekonań, jeśli nie naruszają one dobra osobistego innych osób.
4. Pamiętaj, że żarty, które nie bawią drugiej osoby albo sprawiają jej przykrość, nie są żartami i taką zabawę słowną natychmiast przerywaj.
5. Stosuj słowo „STOP”, jeśli dana forma interakcji Ci nie odpowiada.
6. Jeśli pojawi się między Tobą a kolegą/koleżanką konflikt, spróbuj go rozwiązać ze wsparciem dorosłego - pamiętaj, by korzystać ze swojego narzędzia komunikacyjnego przykład 5 kroków:
 - a) Wycisz się, uspokój, zatrzymaj niepotrzebną kłótnię, zanim stracisz nad sobą kontrolę, a konflikt się tylko pogorszy.
 - b) Powiedz co według Ciebie jest problemem, co jest przyczyną nieporozumienia, czego oczekujesz. (komunikaty JA)
 - c) Słuchaj co mówi druga osoba, jakie są jej odczucia, czego ona oczekuje i podsumuj, to co usłyszałeś/usłyszałaś.
 - d) Upewnij się, że Twój rozmówca powiedział wszystko odnośnie swoich odczuć.
 - e) Wymyślcie rozwiązanie, które będzie satysfakcjonujące dla Was obojga.
7. Jeśli nie uda się Nam rozwiązać konfliktu, pamiętamy, że zawsze możemy zwrócić się o pomoc do wychowawcy.
8. Szanuj przestrzeń intymną swoich kolegów i koleżanek.
9. Jeśli chcesz pożyczyć jakąś rzecz od kolegi/koleżanki, zapytaj.
10. Szanuj prawo innych do prywatności, nie przeglądaj rzeczy, plecaka, szafki, piórnika, zabawek innych osób i ich zawartości.
11. Unikaj wchodzenia w sytuacje, które mogą mieć dla Ciebie i innych negatywne konsekwencje.

Zachowania NEGATYWNE

1. Nie wolno Ci krzyczeć na koleżanki, kolegów, lekceważyć, obrażać, wyśmiewać, wykluczać z grupy
2. Nie wolno Ci używać języka nienawiści, wulgaryzmów ani tzw. hejtu
3. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać, ciągnąć, przewracać ani w inny sposób naruszać nietykalność fizyczną koleżanki/kolegi ani używać jakiejkolwiek przemocy fizycznej
4. Nie wolno Ci wyrażać negatywnych, prześmiewczych komentarzy na temat zachowania, pracy, wyglądu kolegów/koleżanek.
5. Nie wolno Ci pożyczać rzeczy innych bez ich zgody.
6. Nie wolno Ci zabierać, ukrywać rzeczy innych osób.
7. Jeżeli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym wychowawcę lub postąp zgodnie z procedurą interwencji opisaną w POLITYCE.

Załącznik nr 5

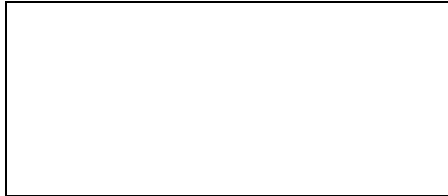
KARTA INTERWENCJI

Imię i nazwisko dziecka:		
Przyczyna interwencji: (forma krzywdzenia)		
Osoba/y zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia:		
Opis działań profilaktycznych i wyjaśniających podjętych przez:	Data:	Działanie:
Spotkania z rodzicami dziecka:	Data:	Opis spotkania:
Forma podjętej interwencji wewnętrznej:	a. Rozmowa dyscyplinująca. b. Inny rodzaj interwencji. Jaki?	
Forma podjętej interwencji zewnętrznej: (zakreślić właściwe)	1. Procedura „Niebieskiej Karty” lub inne zgłoszenie do Ośrodka Pomocy Rodzinie. 2. Wniosek o wgląd w sytuację małoletniego/ rodziny. 3. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. 4. Zawiadomienie o podejrzeniu demoralizacji do sądu rodzinnego. 5. Inny rodzaj interwencji. Jaki?	

--	--

Załącznik nr 6

NOTATKA SŁUŻBOWA

(pieczęć szkoły/placówki)

.....
Miejscowość, data

NOTATKA SŁUŻBOWA

Nauczyciel, funkcja

Data zdarzenia:

Osoby uczestniczące w zdarzeniu:

.....
.....
.....

Krótki opis sytuacji (zdarzenia):

.....
.....
.....
.....

Wnioski, ustalenia:

.....
.....
.....

Działania, kroki podjęte przez nauczyciela:

.....
.....

.....
(data i podpis)

Załącznik nr 7

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ MAŁOLETNIEGO

Miejscowość, data

Sąd Rejonowy

W

Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca:

Imię, nazwisko
(Dyrektor)

Uczestnicy postępowania:

Imię i nazwisko małoletniego:.....

Data i miejsce urodzenia małoletniego:

Pesel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Adres:
(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Rodzice małoletniej/ego:

Imię i nazwisko matki:.....

Adres:
(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Imię i nazwisko

ojca:.....

Adres:
(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Wniosek o wgląd w sytuację małoletniego

Działając jako dyrektor _____ na podstawie art. 572 kodeksu postępowania cywilnego oraz przyjętych w placówce Standardów Ochrony Małoletnich wnoszę o wgląd w sytuację *małoletniej* i wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.

Uzasadnienie

(opis stanu faktycznego, zaobserwowane przez pracowników symptomy krzywdzenia małoletniego, dodatkowe czynniki ryzyka krzywdzenia)

.....
(imię, nazwisko).

(opis podjętych przez placówkę działań zgodnie z Polityką Ochrony Małoletnich, opinie przygotowane przez psychologa szkolnego/wychowawcę/pedagoga)

Mając powyższe fakty na uwadze można przypuszczać, że dobro

Osobą zajmująca się sprawą małoletniej.....
(imię, nazwisko)

Jest psycholog przedszkolny.....
(imię, nazwisko)

.....
(podpis osoby reprezentującej instytucję)

Załączniki:

1.

Załącznik nr 8.

Zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa

Miejscowość, data

Prokuratura Rejonowa

W

.....

Dyrektor
Przedszkola Specjalnego nr 164
ul. Libelta 35
61-707 Poznań

Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Składam zawiadomienie podejrzenia popełnienia przestępstwa

.....
(imię i nazwisko)

ur. r. przez

Rodzice małoletniej/ego:

Imię i nazwisko matki:.....

Adres:
(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Imię i nazwisko ojca:.....

Adres:
(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

.....
...
(imię i nazwisko)

Uzasadnienie

W dniu..... r. psycholog/ pedagog przedszkolny
.....
(imię, nazwisko)

zgłosiła dyrekcji podejrzenie popełnienia przestępstwa wobec małoletniej
.....
(imię, nazwisko)

W trakcie wykonywania przez psychologa/pedagoga/wychowawcę

.....
(imię, nazwisko)

czynności służbowych - spotkania

1.
2.
3.

z małoletnią.....
(imię i nazwisko),

Osobą zajmująca się sprawą małoletniej.....
(imię, nazwisko)

jest psycholog szkolny
(imię, nazwisko)

.....
(podpis osoby uprawnionej do reprezentacji instytucji)

Załączniki:
1. Odpisy pisma

ZASADY OCHRONY WIZERUNKU DZIECKA

1. Zgoda na Utrwalanie Wizerunku:
 - Zanim zrobimy i opublikujemy zdjęcie/nagranie dziecka, zawsze pytamy o pisemną zgodę rodziców.
 - Wyjaśniamy cel użycia zdjęć/nagrań, zasady przechowywania i potencjalne ryzyko związane z publikacją online.
2. Ograniczenia w Publikacji:
 - Unikamy identyfikujących informacji na zdjęciach/nagraniach, używając tylko imienia dziecka.
 - Nie ujawniamy informacji wrażliwych o dziecku i unikamy ujawniania informacji o dziecku co do zasady.
 - Zdjęcia/nagrania powinny przedstawiać dzieci w pełni ubrane i w pozytywnych sytuacjach.
 - Zarejestrowane obrazy powinny koncentrować się na czynnościach wykonywanych przez dzieci i co do zasady przedstawiać grupy dzieci, a nie poszczególne osoby.
3. Rezygnacja z Publikacji:
 - Nie publikujemy zdjęć dzieci, które opuściły przedszkole, chyba że mamy zgodę rodziców.
 - Nie publikujemy zdjęć dzieci, jeśli mamy jakiegokolwiek wątpliwości co do tego czy rodzice chcieliby publikacji danej fotografii.
4. Rejestracja Działania Mediów:
 - Wszelkie pytania lub prośby mediów o rejestrowanie wydarzeń zgłaszają się wcześniej, uzyskując zgodę dyrektora.
 - Przedstawiciele mediów nie mają dostępu do dzieci bez nadzoru i zawsze noszą identyfikatory.
5. Niewłaściwe Użycie Zdjęć/Nagrań:
 - Wszelkie sytuacje niewłaściwego użycia wizerunków dzieci są zgłaszane dyrekcji zgodnie z polityką.
6. Rejestracja Wydarzeń przez Osoby Trzecie:
 - Osoby rejestrujące wydarzenia dla prywatnego użytku informują o zamiarze robienia zdjęć innym uczestnikom i mogą wykorzystywać fotografie jedynie do prywatnego użytku
7. Brak Zgody na Rejestrację:
 - Jeśli rodzice nie wyrazili zgody na rejestrowanie wizerunku dziecka, szanujemy ich decyzję.
8. Bezpieczeństwo Przechowywania:
 - Materiały z wizerunkiem dziecka przechowujemy zgodnie z przepisami prawa zabezpieczone w odpowiedni sposób.
 - Wszystkie zrobione telefonem prywatnym zdjęcia muszą dotyczyć działalności statutowej przedszkola i zostać usunięte z telefonu w przeciągu 48h od momentu ich zrobienia.

Te zasady mają na celu zapewnić bezpieczeństwo i szanować prywatność dzieci oraz ich rodzin.

Załącznik nr 10

Ankieta monitorująca

**Ankieta
(monitorująca)**

Pytania ankietowe	Tak	Nie
Czy znasz standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w placówce, w której pracujesz?		
Czy znasz treść dokumentu <i>Standardy ochrony małoletnich</i> ?		
Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w <i>Standardach</i> przez innego pracownika?		
a) Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowieź opisowa)		
b) Czy podjąłeś/aś jakieś działania: jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowieź opisowa)		
Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów ochrony małoletnich ? (odpowieź opisowa)		

Załącznik nr 11

OSOBA ODPOWIEDZIALNA ZA PRZYGOTOWANIA PERSONELU
--

1. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie personelu do stosowania standardów jest dyrektor przedszkola.
2. Przygotowanie personelu polega na pogłębianiu wiedzy i umiejętności rozpoznawania krzywdzenia, objawów, identyfikacji ryzyka krzywdzenia i podejmowania, zgodnie z prawem właściwych działań, a także wiedzy z zakresu odpowiedzialności prawnej w tym zakresie.
3. Diagnozę potrzeb w zakresie doskonalenia przeprowadza się w terminie do 15. września każdego roku szkolnego.
4. W przedszkolu organizuje się wewnętrzne doskonalenie w zespołach wszystkich pracowników. Za ich organizację i przebieg odpowiada pedagog/psycholog.
5. Każda forma doskonalenia jest potwierdzana listą obecności uczestników, a w przypadku szkoleń zewnętrznych zaświadczeniem o ukończeniu szkolenia, które umieszczane są w teczkach akt osobowych pracowników.
6. Dyrektor może upoważnić wyznaczoną przez siebie osobę do przygotowania personelu przedszkola do stosowania standardów ochrony małoletnich.
7. Osoba upoważniona przez dyrektora musi legitymować się co najmniej 10-letnim doświadczeniem w pracy z osobami małoletnimi, uzyskanym w jednostkach oświaty. Dodatkowo musi posiadać niezbędną wiedzę pozwalającą na przeprowadzenie szkoleń pracowników placówki, obejmujących następujące zagadnienia:
 - 1) rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci;
 - 2) procedury interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia dzieci,
 - 3) odpowiedzialność prawną pracowników placówki, zobowiązanych do podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dzieci;
 - 4) stosowanie procedur „Niebieskie Karty”.
8. Szkolenia, są organizowane raz w roku, w terminie wskazanym przez dyrektora.
9. Osoba, o której mowa w ust. 1, zapoznaje pracowników ze standardami ochrony małoletnich oraz odbiera od każdego zatrudnionego pracownika oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich, obowiązującymi w przedszkolu
10. Wzór oświadczenia pracownika znajduje się do wglądu u dyrektora przedszkola.
11. Pracownicy nowo zatrudnieni w przedszkolu są zapoznawani ze standardami w pierwszym tygodniu pracy i w tym czasie jest od nich odbierane oświadczenie.

Załącznik nr 12

PROCEDURA SPOŻYWANIA POSIŁKÓW

Zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego dziecko przygotowane do nauki w szkole:

- Spożywa posiłki z użyciem sztućców, nakrywa do stołu i sprząta po posiłku a
- Estetyczna aranżacja wnętrza umożliwia celebrowanie posiłków (kulturalne, spokojne ich spożywanie połączone z nauką posługiwania się sztućcami) a także możliwość wybierania potraw przez dzieci (walory odżywcze i zdrowotne produktów), a nawet ich komponowania.

Dziecko:

Dziecko ma prawo:

- zjadać posiłki w ilości przewidzianej gramaturą potrawy odpowiednio do wieku
- odmówić posiłku jeśli nie ma już ochoty na jedzenie
- poprosić o dokładkę, jeśli jest taka możliwość
- potrawy traktować wybiórczo wg własnych upodobań i odmówić zjedzenia np. części posiłku
- „eksperymentować” z jedzeniem/ sztućcami jeśli poziom jego rozwoju nie pozwala inaczej
- oczekiwać pomocy przy jedzeniu
- jeść w tempie uzależnionym od własnych możliwości
- czynnie uczestniczyć w przygotowaniu stołu i sprzątać po posiłku na miarę własnych możliwości.

Dziecko ma obowiązki:

- jeść w porach posiłków
- siedzieć przy stole, nawet jeżeli nie ma ochoty na jedzenie, chyba że nauczyciel zdecyduje inaczej
- doskonalić umiejętność samodzielnego spożywania posiłku, doskonalić estetykę jedzenia na miarę własnych możliwości.

Nauczyciel:

Nauczyciel ma prawo:

- zjadać własny posiłek równolegle z dziećmi, jeśli sytuacja na to pozwala
- skorzystać z przerwy śniadaniowej 15 minutowej po 4 godzinach pracy (na zewnątrz sali) jeśli nie ma możliwości zjeść w porze posiłku dzieci
- oczekiwać od dziecka spożywania posiłku w tempie, które jest możliwe do osiągnięcia, biorąc pod uwagę możliwości psychoruchowe dziecka.

Nauczyciel ma obowiązki:

- zachęcać dzieci do jedzenia: werbalnie, odwołując się do zabaw motywujących dzieci na wzór zabawy z małym dzieckiem, ustalając nagrody itd.

- uczyć dziecko posługiwania się sztućcami stopniowo, zaczynając od umiejętności najmniej skomplikowanych
- uczyć pożądaných zachowań przy stole: czekać na „smacznego”, przypominać o ciszy, zadbać o estetykę stołu itd.
- torować manualnie ruch ręki dziecka, jeśli ma problem z trafieniem do ust
- nakarmić dziecko, jeśli jego stan psychofizyczny uniemożliwia samodzielne spożywanie posiłku, zachowując empatię i uważność na sygnały nadawane przez dziecko i płynące z ciała
- szanować preferencje dziecka i nie przymuszać do jedzenia
- zdecydować o końcu posiłku, jeśli dziecko bez powodu opóźnia posiłek i ma na talerzu zimną potrawę
- dbać o spokojną atmosferę i reagować na zachowania niebezpieczne pojawiające się przy stole
- pomagać/asystować dziecku podczas czynności przygotowujących do posiłku lub podczas sprzątania
- przeprowadzić wywiad z rodzicami w celu ustalenia preferencji żywieniowych dziecka, zwyczajów obowiązujących w domu podczas spożywania posiłków, oczekiwań rodziców itp.
- informować rodziców o wielkości spożywanych porcji, sygnalizowanych preferencjach; ustalić sposób i zakres ingerencji nauczyciela podczas posiłków
- szanować wolę rodziców, nie wykonywać poleceń, które naruszają godność osobistą i nietykalność cielesną dziecka
- przestrzegać zasad żywieniowych wynikających ze stosowanej przez dziecko diety
- podczas własnego posiłku zachowywać się tak, jak tego wymaga się od dzieci – spokojnie z zachowaniem zasad kulturalnego jedzenia.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM PRZEJAWIAJĄCYM ZACHOWANIA AGRESYWNE

I. CELE PROCEDURY

- usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych przedszkola w sytuacjach trudnych;
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych;
- ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane;
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym dziecka przejawiającego agresywne zachowania.

II. DEFINICJA AGRESJI

Agresja to każde zamierzone działanie w formie otwartej lub symbolicznej, mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty lub bólu. (Ranschburg 1985, s. 77)

III. FORMY DZIECIĘCEJ AGRESJI

- **Agresja werbalna** – polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.
- **Agresja fizyczna** - polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów
- **Agresja instrumentalna** - to działania dziecka, które mają na celu zdobycie tego, czego dziecko pragnie. Takimi formami agresji jest np. płacz w sklepie, tupanie nogami, krzyczenie na inne dziecko.
- **Agresja pośrednia (cicha)** - występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.
- **Agresja relacji** - może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.
- **Agresja naśladowcza** - to rodzaj agresji związanej z obserwowaniem agresji nie tylko w domu (w którym występuje), ale również w telewizji, czy na podwórku. Widząc ją, dziecko sprawdza jej skuteczność.
- **Autoagresja** - to zachowania związane z uszkodzaniem swojego ciała (uderzanie głową w ścianę, bicie się, szczypanie, kaleczenie) i często jest sygnałem nie radzenia sobie z emocjami

Zachowania agresywne dziecka to także:

- opór wobec rodzica/nauczyciela;
- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
- przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
- przeszkadzanie innym dzieciom;
- wybuchowość;
- żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb;
- krzyki i groźby wobec innych dzieci.

IV. POSTĘPOWANIE W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZACHOWANIA AGRESYWNEGO U DZIECKA

1. Wszyscy pracownicy przedszkola zobowiązani są do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony dzieci.
2. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa i opieki wszystkim wychowankom, a także sobie. Nauczyciel w takiej sytuacji prosi o pomoc innego nauczyciela/pomocy nauczyciela/lub innego pracownika przedszkola i ustala, kto będzie sprawował opiekę nad grupą, a kto będzie sprawował nadzór nad dzieckiem wykazującym agresywne zachowanie.
3. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia powodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju dziecka. Wobec agresywnego zachowania reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny dostosowany do percepcyjnych możliwości dziecka.
4. W sytuacji wystąpienia zachowania agresywnego, nauczyciel ma obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa pozostałym dzieciom poprzez odizolowanie agresywnego dziecka. Jeśli istnieje taka konieczność lub/i możliwość nauczyciel wyprowadza agresywne dziecko z sali lub ogrodu, jednocześnie zapewnia pozostałym dzieciom opiekę innego pracownika przedszkola i daje poczucie bezpieczeństwa.
5. Miejscem, do którego w razie konieczności wyprowadzane jest dziecko przejawiające zachowania agresywne jest:
 - korytarz przedszkola
 - inne pomieszczenie przedszkolne (na parterze lub piętrze), w którym nie przebywają aktualnie inne dzieci
6. W sytuacji braku możliwości odizolowania dziecka agresywnego, dopuszcza się wyprowadzenie pozostałych dzieci z sali zajęć, pod opieką osoby z kadry pedagogicznej/pomocy nauczyciela/pracownika obsługi.

V. SCHEMAT POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM AGRESYWNYM

1. Nauczyciel podejmuje próby wyciszenia zachowania agresywnego poprzez rozmowę z dzieckiem, nazwanie obserwowanych emocji, odwrócenia jego uwagi, zaproponowanie innej aktywności. Jeśli sytuacja ma miejsce w sali przedszkolnej zaprasza dziecko do kącika wyciszenia. W rozmowie z dzieckiem wspiera się

kodeksem grupowym (jeśli taki istnieje) lub/i kartą kontekstową dotyczącą zachowań niepożądanych.

2. Jeżeli jest taka możliwość, nauczyciel przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne mającą na celu opisanie zdarzenia (z wykorzystaniem indywidualnego narzędzia komunikacyjnego bądź komunikacji werbalnej). Odwołuje się do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania i stara się ustalić powód wystąpienia zachowania agresywnego u dziecka.
3. Jeżeli dziecko nie reaguje na polecenia słowne, a jego zachowania zagrażają bezpieczeństwu jego/ innych dzieci/ nauczycieli lub istnieje realne zagrożenie niszczenia mienia przedszkola/ innego dziecka/ nauczyciela, nauczyciel ma możliwość przytrzymania dziecka, w celu wyciszenia zachowania i zapewniania bezpieczeństwa otoczenia.
4. Dopuszczalne formy przytrzymania w przedszkolu to:
 - przytrzymanie za rękę/ ręce
 - zastosowanie przytrzymania (holdingu), który polega ona na zapewnieniu dziecku bezpieczeństwa poprzez unieruchomienie go, czyli przytrzymanie dziecka, posadzenie na swoich kolanach lub na podłodze bez rozmowy i innej formy uwagi (pytania, krzyk, bicie, negocjacje), gdyż każda rozmowa jako forma uwagi może przedłużyć wybuch.

VI. POSTĘPOWANIE PO WYSTĄPIENIU ZAGRESYWNEGO ZACHOWANIA U DZIECKA

1. Nauczyciel wychowawca zawiadamia o zdarzeniu dyrektora oraz rodziców dziecka . agresywnego.
2. Fakt agresywnego zachowania dziecka jest odnotowywany w formie pisemnej (notatka służbowa) oraz zgłoszony bezpośrednio rodzicowi/prawnemu opiekunowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza dziecko, informuje o zdarzeniu wychowawcę, sporządza notatkę ze zdarzenia, którą przekazuję do podpisu rodzicom.
3. Jeżeli wybuch agresji fizycznej powtarza się dwa razy w ciągu dnia, należy poinformować rodziców o zachowaniu dziecka i prosić o niezwłoczne zabranie dziecka z przedszkola (utrzymujące się nasilone pobudzenie emocjonalne/fizyczne ok. 50 min).
4. Po agresywnym zachowaniu zagrażającym bezpieczeństwu i zdrowiu jego/innych dzieci/pracowników odbywa się spotkanie wychowawców z rodzicem/opiekunem prawnym dziecka, na którym zostaje podpisany kontrakt, który jest rodzajem umowy między przedszkolem, a rodzicem, w którym zawarte są wskazania do realizacji dla rodzica/opiekuna prawnego dziecka oraz opisane metody radzenia sobie z jego agresywnymi zachowaniami. Rodzic/opiekun prawny podpisuje zgodę na przytrzymywanie dziecka (załącznik nr 1). Brak takiej zgody jest podstawą do wzywania Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych u dziecka opisanych w pkt. 3.

5. Z uwagi na posiadane przez dziecko orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, rodzic zobowiązany jest do kontaktu z psychiatrą/neurologiem czy innym specjalistą opiekującym się dzieckiem i ustalenie powodu agresywnego zachowania oraz skutecznej metody wyciszenia agresji dziecka.
6. W przypadku powtarzających się sytuacji, dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka przejawiającego zachowania agresywne, z przebiegu której spisana zostaje notatka służbowa.
7. Rodzic jest zobowiązany do wypełniania zaleceń wynikających z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej, konsultacji specjalistycznych, współpracy z przedszkolem oraz regularnego przyjmowania przez dziecko leków (np. uspokajających/wyciszających), jeżeli takie zostały zalecone.
8. W przypadku kolejnych zachowań agresywnych dziecka i jednocześnie braku efektywnej współpracy z rodzicami, Przedszkole prosi o wsparcie mediatora.
9. W przypadku braku efektów działań opisanych powyżej, przedszkole kieruje wniosek do Sądu Rodzinnego o wgląd sytuację rodzinną oraz do Ośrodka Pomocy Społecznej w Poznaniu.

VII. TRYB DOKONYWANIA ZMIAN W PROCEDURZE

1. Wszelkich zmian w opracowanej procedurze może dokonywać z własnej inicjatywy lub na wniosek rady pedagogicznej dyrektor placówki.
2. Wnioskodawcą zmian może być również rada rodziców.
3. Proponowane zmiany nie mogą być sprzeczne z prawem.

*Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym
zachowania agresywne w Przedszkolu Specjalnym nr 164*

Załącznik nr 1

Poznań dnia

Wyrażam zgodę na zastosowanie wobec mojego dziecka

.....

(imię i nazwisko dziecka)

„Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne”
w **Przedszkolu Specjalnym nr 164 Poznaniu** przypadku wystąpienia u dziecka zachowań agresywnych zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu jego samego, innych dzieci lub nauczycieli/pracowników przedszkola.

1. Polecenie ustne powtórzone w razie potrzeby.
2. Próba podjęcia wykonania prośby razem z dzieckiem (bycie blisko, wzięcie dziecka za rękę).
3. Odsunięcie/wyciszenie dziecka w sytuacji problemowej - prośba, by dziecko chwilę odpoczęło na krzeselku, bądź wyprowadzenie z sali i pozostanie poza grupą pod opieką dorosłego do czasu, gdy dziecko się uspokoi.
4. Przytrzymanie dziecka np. za rękę/ ręce
5. Zastosowanie przytrzymania (holdingu), który polega ona na zapewnieniu dziecku bezpieczeństwa poprzez unieruchomienie go, czyli przytrzymanie dziecka, posadzenie na swoich kolanach lub na podłodze bez rozmowy i innej formy uwagi (pytania, krzyk, bicie, negocjacje), gdyż każda rozmowa jako forma uwagi może przedłużyć wybuch.
6. Pokazanie i zachęcanie do zachowania alternatywnego – w przypadku, gdy dana osoba wykazuje pewną niedojrzałość społeczną.

(podpis rodziców/prawnych opiekunów)

INFORMACJA DLA PRACOWNIKÓW I RODZICÓW

Sposoby zapobiegania dziecięcej agresji:

- rozpoznanie indywidualnych potrzeb dziecka oraz stworzenie warunków umożliwiających mu zaspokojenie ich w odpowiednim stopniu;
- stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa;
- dawanie dobrych wzorców do naśladowania;
- ustalenie jasnych zasad i reguł, konsekwentne ich przestrzeganie;
- wzmacnianie zachowań pozytywnych (np. pochwała słowa);
- budowanie wewnętrznego systemu wartości;
- współpraca rodziców/prawnych opiekunów z nauczycielem dziecka;
- stworzenie sytuacji umożliwiającej pozbycie się negatywnych emocji, rozładowanie złości poprzez stosowanie takich metod, jak: rysunek terapeutyczny, bajkoterapia,

pantomima, ćwiczenia ruchowe, zabawy relaksacyjne z muzyką, ćwiczenia oddechowe.

Przykłady sposobów pozbywania się i odreagowania dziecięcej złości:

- skrzynia/pudełko złości – w środku znajdują się stare gazety, które dziecko może gnieść, gdy wpadnie w złość;
- malowanie jaskrawymi kolorami na dużym arkuszu papieru;
- ludek złości – np. pacynka lub skarpetka z namalowaną twarzą, do której można włożyć rękę i opowiedzieć o swoim zdenerwowaniu;
- zorganizowanie w domu/przedszkolu kąci złości – miejsce, w którym dziecko może usiąść i wyciszyć się, kiedy odczuwa zdenerwowanie;
- woreczek złości, w którym dziecko może zamknąć negatywne emocje;
- terapia ruchem – wytupywanie złości np. na gazecie, planszy;
- ćwiczenia oddechowe – wydłużanie fazy wydechu, uspokojenie układu nerwowego, np. rozdmuchiwanie złości;
- zabawy z kartami emocji – wybranie kart z emocjami towarzyszącymi dziecku, rozmowa, stworzenie opowiadania

**OŚWIADCZENIE O ZNAJOMOŚCI I PRZESTRZEGANIU ZASAD ZAWARTYCH
W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH
W PRZEDSZKOLU SPECJALNYM NR 164**

Ja,

Imię i nazwisko

Oświadczam, że zapoznałam/em się ze Standardami Ochrony Małoletnich stosowanymi i obowiązującymi w Przedszkolu Specjalnym nr 164 w Poznaniu oraz deklaruję, że będę ich przestrzegać.

.....
data i podpis

**OŚWIADCZENIE O GOTOWŚCI DO BYCIA OSOBĄ ZAUFANIA
PRZEDSZKOLU SPECJALNYM NR 164**

Ja,

Imię i nazwisko

oświadczam, że wyrażam gotowość do bycia Osobą Zaufania i podjęcia odpowiednich działań w przypadku pobrania zgłoszenia krzywdzenia bezpośrednio od małoletniego.

.....

data i podpis